

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Vertaile orjuuden taloudellista ja yhteiskunnallista merkitystä antiikin Roomassa ja uuden ajan Pohjois-Amerikassa.
2. Mitkä tekijät vaikuttivat Euroopan kaupunkien kasvuun 1100-luvulta 1700-luvun alkuun?
3. Alla on ote kahdesta 1700-luvun keskeisestä poliittisesta julistuksesta:

”Kaikki ihmiset on luotu tasaveroisiksi, ja heidän luojansa on antanut heille samat luovuttamattomat oikeudet, jotka ovat elämä, vapaus ja onnen tavoittelu. Näiden oikeuksien turvaamiseksi ihmiset ovat muodostaneet hallituksia, joiden valta perustuu hallittavien suostumukseen.”

Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistus (1776)

”Ihmiset syntyvät ja pysyvät vapaina ja tasa-arvoisina (...) Valtiollisen järjestelmän tarkoituksena on ihmisten luonnollisten ja riistämättömien oikeuksien säilyttäminen. Nämä oikeudet ovat vapaus, omistusoikeus, turvallisuus ja oikeus vastustaa sortoa.”

Ranskan vallankumouksen ihmisoikeuksien julistus (1789)

Mitä yhtäläisyyksiä tekstien sisällössä on, ja miten julistusten periaatteet toteutuivat Yhdysvalloissa ja Ranskassa 1700-luvun loppuun mennessä?

4. Millä tavoin tiedonvälitys on muuttunut toisen maailmansodan jälkeen, ja miten muutos on vaikuttanut kulttuuriin ja elämäntapaan?
5. Valitse yksi maailmanrauhaa uhannut kylmän sodan aikainen kriisi, jossa Yhdysvallat ja Neuvostoliitto olivat välillisesti mukana, ja selvitä sen tausta, tapahtumat sekä seuraukset.
6. Miten Neuvostoliiton hajoaminen vaikutti Suomen kehitykseen 1990-luvun alussa?

7. Alla on kaksi aikalaiskuvausta eurooppalaisten ja Länsi-Afrikan rannikon kansojen kohtaamisesta.

”Nämä mustat – miehiä ja naisia – tungeksivat katsomaan minua kuin olisin ollut ihme. Heille näytti olevan uusi kokemus nähdä kristittyjä, joita he eivät olleet aiemmin kohdanneet. He hämmästelivät yhtä paljon vaatetustani kuin valkeaa ihoani. Asuni oli espanjalaisen muodin mukainen, mustasta damastista tehty takki ja sen päällä lyhyt viitta harmaasta villakankaasta. He tutkivat ihmeissään takkia ja villavaatetta, joka oli uutuuksia heille; joitkut koskivat käsiäni ja jäseniäni sekä hieroivat minua syljellä nähdäkseen, oliko vaaleuteni väriainetta vai ihoa.”

Portugalilainen löytöretkeilijä Luis de Cadamosto (n. 1455)

”Nämä barbaarit, jotka toden sanoakseni arvioivat kaikkia muita kansoja oman mittapuunsa mukaan, eivät koskaan uskaltaneet meitä lähelle, kun he halusivat vaihtaa kalaa ja vettä tupakkaamme ja korppuihimme. He käyttäytyivät lähinnä niin kuin me käyttäydymme ruttotautisia kohtaan: meidän väkemme oli vietävä heidän tahtomansa vaihtokauppatavarat jonkin matkan päähän laivasta ja palattava takaisin. Kun alkuasukkaat olivat tämän nähneet, he tulivat paikalle, ottivat, mitä heille oli tuotu, asettivat kalaa sen sijalle ja palasivat majoihinsa.”

Ranskalainen matkailija Claude Jannequin (1640-luku)

- a) Miten Cadamoston ja Jannequinin kokemukset paikallisväestön kohtaamisesta poikkeavat toisistaan ja miten arvioit näiden kuvausten luotettavuutta tietolähteenä? (3 p.)
 b) Millaiset tekijät vaikuttivat siihen, että eurooppalaisten saapumiseen suhtauduttiin eri historiallisissa tilanteissa eri tavoin? (3 p.)

Tehtävät 8A ja 8B ovat keskenään vaihtoehtoisia. Tehtävä 8A on laadittu vanhojen, vuoden 1994 lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, tehtävä 8B uusien, vuonna 2005 käyttöön otettujen lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Kumpaankin tahansa tehtävään saa vastata.

- 8A. Islamilainen maailma nähdään nykyään usein kulttuurisesti yhtenäisenä. Arvioi näkemystä esimerkkien avulla.

TAI

- 8B. Suomen historiassa 1700-lukua on kutsuttu hyödyn aikakaudeksi. Mitä nimityksellä tarkoitetaan, ja miten hyödyn aikakausi käytännössä ilmeni Suomessa?

- +9. Tarkastele alla olevia lähteitä, jotka liittyvät Japanin ja Saksan suhteisiin toisen maailmansodan aikana, ja vastaa niiden pohjalta kysymyksiin.

I

” – yhteistyön tavoitteena tulee olla saada Japani ryhtymään toimintaan Kaukoidässä niin pian kuin mahdollista. Se sitoo Britannian voimia ja kiinnittää Yhdysvaltain päähuomion Tyynellemerelle. Mitä pikemmin Japani liittyy sotaan, sitä paremmat ovat sen menestymisen mahdollisuudet, kun otetaan huomioon, että sen vastustajien sotavarustelut ovat vielä kesken. Operaatio Barbarossa luo erityisen suotuisat poliittiset ja sotilaalliset edellytykset [Japanin toiminnalle]. Yhteistoimintaa varten on olennaisen tärkeää kasvattaa Japanin taistelukykyä kaikin käytettävissä olevin keinoin (...) Japanilaisille ei tule antaa mitään vihiä operaatio Barbarossasta.”

Saksan asevoimien ylijohdon ohje yhteistoiminnasta Japanin kanssa 5.3.1941

II

”Saksan ja Neuvostoliiton välinen sota aloitettiin hätiköidysti Saksan omien sodanpäämäärien pakottamana ottamatta huomioon sitä, missä vaiheessa Japanin valmistelut olivat ja itse asiassa vastoin Japanin toivomusta (...) Mikä pahempaa, kun [Japanin ja Yhdysvaltain] neuvotteluissa tavoitteena oli estää Amerikkaa liittymästä sotaan sekä löytää ratkaisu Kiinan tapaukseen, niin nyt Saksan toimet (...) ovat antaneet Amerikalle uuden sysäyksen alkaa varustautua sotaan.”

Japanilaisen vara-amiraali Takazumi Okan muistio Japanin laivastoasiamiehelle Berliiniin 26.7.1941

- a) Mitä Saksan sodanjohto odotti Japanilta vuonna 1941? (2 p.)
- b) Miten Saksan hyökkäys Neuvostoliittoon Okan mukaan vaikutti Japanin asemaan? (2 p.)
- c) Vertaile Saksan ja Japanin poliittis-sotilaallisia päämääriä toisessa maailmansodassa. (5 p.)

- +10. Vuoden 1982 vaaleihin asti presidentinvaaleissa oli käytössä valitsijamiesjärjestelmä: kansalaiset äänestivät puolueiden asettamia valitsijamiesehdokkaita. Valitsijamiehiä oli 300, ja he suorittivat varsinaisen presidentinvaalin. Presidentiksi valittavan oli saatava vähintään 151 valitsijamiehen tuki. Jos valitsijamiesten suorittamat kaksi ensimmäistä äänestystä eivät tuoneet ratkaisua, kolmas kierros käytiin toisella kierroksella kahden eniten ääniä saaneen ehdokkaan välillä. Valitsijamiehet eivät olleet sidottuja äänestämään henkilöä, jonka kannattajia he olivat valitsijamiesvaaleissa; siten esimerkiksi vuonna 1937 sosiaalidemokraattiset valitsijamiehet äänestivät alusta alkaen muita kuin ”omaa miestään” Väinö Tanneria.

1931	Kaarlo Juhon Ståhlberg	Per Evind Svinhufvud	Kyösti Kallio	Väinö Tanner
I äänestys	58 Edistyspuolue RKP (pääosa)	88 Kokoomus RKP	64 Maalaisliitto	90 Sosiaalidemokraatit
II äänestys	149 Edistyspuolue RKP Sosiaalidemokraatit	98 Kokoomus RKP (pääosa) Maalaisliitto	53 Maalaisliitto (pääosa)	
III äänestys	149 Edistyspuolue RKP Sosiaalidemokraatit	151 Kokoomus RKP (pääosa) Maalaisliitto		

1937	Kaarlo Juhon Ståhlberg	Per Evind Svinhufvud	Kyösti Kallio
I äänestys	150 Edistyspuolue RKP (pääosa) Sosiaalidemokraatit	94 Kokoomus RKP IKL	56 Maalaisliitto
II äänestys	19 Edistyspuolue RKP	104 Kokoomus RKP (pääosa) IKL	177 Maalaisliitto Sosiaalidemokraatit Edistyspuolue (pääosa)

Lähde: Rasila, Jutikkala ja Kulha, *Suomen poliittinen historia 1809–1975*

Oheiset taulukot vuosien 1931 ja 1937 presidentinvaaleista kertovat, kuinka monta valitsijamiestä ja mistä puolueista presidenttiehdokkaat saivat taakseen eri äänestyskierroksilla.

- Mitkä tahot tukivat P. E. Svinhufvudin valintaa presidentiksi vuonna 1931 ja 1937? (1 p.)
- Miten sosiaalidemokraattiset valitsijamiehet äänestivät vuosien 1931 ja 1937 vaaleissa, ja miten heidän äänestyskäyttäytymisensä voidaan selittää? (4 p.)
- Mitä sisäpoliittisia vaikutuksia vuoden 1937 presidentinvaalin tuloksella oli? (4 p.)